

Цетиње, 3. децембра

Док се турска царевина с поља налази у врло тешким, да не речемо критичним приликама — с једне стране рат с Италијом у Триполису, а с друге стране пресија, коју врше стране државе на њу, дотле сада из Цариграда стижу кобне вијести, да се налази и пред крупним догађајима, који су се почели одигравати и у самој земљи.

У недјељу у вече, на сам дан барјама теретни воз из Солуна пред Велесом одлетјео је у ваздух. Исте вечери експлодирала је бомба у полицајском одјелу на жељезничкој станици у Велесу.

Тих истих дана експлодирала је бомба у штипској цамији, због чега се изродио покољ, који је једва спријечила оружана војска.

И близу Дојрана експлодирала је бомба, која је готово цио воз бацила у ваздух.

Шта све ово значи, није тешко погодити. Револуционарна акција почела је и ови атентати са бомбама неће остати усамљени.

Стање у Турској и иначе није како треба. Тамошње становништво је и крај тога изложено свима могућим страдањима и цвили и пишти под притиском зулумћара и разбојника. Још му је требала ова револуционарна акција да га сасвијем дотуче и онако ослабљену турску царевину још и изнутра разори и уништи.

Ван сваке је сумње, да оваку револуционарну акцију не може нико одобрити. Она је штетна по све и никоме користи не може да донесе. Кобна је по саму државу, кобна по оне противу којих је уперена, па је чак кобна и по све друге, а нарочито по мирни и незаштићени тамошњи хришћански живаљ, међу којима су у најтежем положају Срби.

Што се оваква акција не може никако одобрити још је један разлог и тај, што она не може ни у колико користити хришћанском живљу, него му само штете наноси.

Опште је увјерење да ови атентати потичу од стране хришћана; наслуђује се, да је то бугарска револуционарна акција. Према томе за све те атентате освета пада на хришћане, који су и иначе незаштићени и изложени свима ударцима. То се најбоље видјело у Штипу. Огорчени због атентата на цамију, Турци су одмах полетјели на Бугаре и у свом бјеснилу их на комаде разнијели.

Међу Отоманима и иначе нема слоге и љубави. Нарочито је нема међу мухамеданцима наспрам хришћана. И сад само ваља атентатима ту нетрпљивост потпиривати и распаљивати њихов вјерски фанатизам, што може врло лако довести до врло кобних пошљедица.

Па и поред свега тога што се из дубине душе гнушамо оваквих крволочних и бестијалних испада, од нас је и далека помисао да за све ово зло у први ред кривца стављамо извршиоце и инспираторе ових крвавих догађаја. Не! Криви су они, љуто су криви што ова чуда и покорне чине и што иначе тежак и несносан положај хришћана у Турској отежавају и у критично стање доводе. Али је још већа кривица до оних који су проузроковали све и то и да оваквог стања довели. Ти кривци нијесу нико друге него баш они, који су позвани да у првом реду воде строгог рачуна о самој земљи и приликама у њој, јер је судбина земље у њихове руке положена. И у мјесто да они уводе ред и мир у земљи и да мудро управом стварају благостање у народу, они својом небрижљивошћу стварају хаотично стање у земљи и својим неразумишљеним и одвратним поступцима изазивају све то.

Унутарње прилике у Турској врло су тешке. Оне су још теже поставиле од како се Турска налази споља у заплетима и трзавицама, па чак и у самом војном окрцају. Из тога тешког положаја она се може само тако извући, ако је у самој земљи ред и мир. Без унутарњег поретка, њој нема опстанка. И у мјесто да затим тежи и да свима силама ради на унутрашњем консолидовању органи њених власти и мјеродавни фактори и онако хаотично стање још више заплићу и заоштравају. До чега све то може довести, лако је појмити.

Зла судбина сусједне царевине дубоко нас је коснула. Боле нас и тиште недаће нашег вјековног сусједа, са којим смо истина вјековне бојеве били, али са којим смо, кад год смо у миру, и братски живовали. Наш бол је у толико већи што је ту по сриједи зла судбина нашега живља, крв крви наше, кост кости наше.

Пропаст теби од тебе Израилу! То се и не Турску да примјенити. Све зло у њој из ње је. Све ово што се сада тамо догађа проузроковано је кривицом њеном. Да се водило више рачуна о унутрашњим приликама у земљи, да су власти биле на свом мјесту, да се у земљи стварао ред и мир и међу становништвом трпљивост и љубав, до овога не би дошло. И кад то није учињено за времена, нека би бар ови крвави догађаји умудрили позване, да стану на пут оваквом разорном раду и учине све да хаотично стање у Турској једном престане како би се кобним пошљедицама стало на пут. То је у интересу и државе и становништва њеног, јер ако би се ова међусобна разрачунавања и уништења наставила, доћи ће се до тога, да ће и државни опстанак бити доведен у питање.

Опасност је сада у толико већа, што хаотично стање и разрачунавање није само у Старој Србији и Македонији, него се протеже и по периферијама турског царства — на Миридите и Јерменску у Азији.

Цетиње, 3. децембра

Питања о оснивању талијанског факултета у Аустрији може се сматрати као свршено и ако дефинитивно још није ријешено. Сада се ради око избора мјеста, где ће факултет бити смештен. У почетку су хтјели у Краљској, али су сада изгледи за Праг.

Увјеравају, да је енглеска влада готова да еманципација буџет за ратну марилицу за цјелу годину, само ако Немачка престане да се даље наоружава. Енглески листови овај глас потврђују. Додајући, да ће Немачка, у случају да Немачка не пристане овај услов, у томе случају за цјелу годину знатно повисити буџет ратне марилице.

Мароканско питање није дефинитивно скинуто с дневног реда. Сада о њему Француска расправља са Шпанијом. Ради се о суверенитету мароканског султана. Француска настојава, да Шпанија призна суверенитет султана и у сјеверним дијеловима Марока, који Шпанији припада, чему Шпанија није никакво вавољева.

Италија и ми

— Протест др. Луја Кнеза Војновића —

Од првих својих младих година радник за Народну Мисао, која не може имати два значења, него само један и ако под два имена, васпитаник благотворне талијанске културе, као сви моји стари и као сви моји ужи земљаци, сматрам да ми је дужност подићи свој глас против писања неких наших новина, и хрватских и српских, против Италије, за овог судбоносног њеног рата против Турске. Да се само о Италији ради — ма колико је војном — можда не бих изашао из своје резерве. Али под овим ратом и под критикама, неправедним и непромишљеним неких наших јавних органа сакрива се тешки један дефет наше народне психе, некаква, надам се тренутна, помрчина нашега духа и то ми не може оставити равнодушна.

У виду сентименталног пренемања, што ми можемо врло лако да оставимо свакојаким удружењима „за мир“ и за „антиалкохолизам“, неки наши органи представљају Талијане као крвопие који су отишли у Африку да убијају и муче „добродушне“ Турке и „витешке“ Арапе! Све што је на Италију засула зломислена германска штампа — у овом смислу ове ријечи — неки дио енглеске, а и по који цандрићки талијански репортер (нарочито од оних који Африку нијесу ни видјели) све је то пренесено у наше новине и пропраћено коментарима задоненим најнепријатељским духом према Италији и талијанском народу. Ја ћу послати одговорити на питање, да ли је овако писање мудро, а сам сам рад одговорити на питање, да ли је оно писање достојанствено и према нама самијем и да ли бацајући мало блата на Италију не прљамо и саме себе.

Наши органи нападају велики и племенити талијански народ у чијем се крилу родила и развила сва најплеменитија култура без које не само ми, него и остала Европа би управо била само мало више вриједна од Триполитанских Арапа. Нападају земљу Данта и Микеланђела. Нападају земљу која је на потоцима крви, а наузвишенијим књижевним и политичким надахнућем славила свој Рисорђименто у XIX. вијеку. Рисорђименто који је наше опеве одњио, распаљено, надахнуто и без којега наша народна борба не би била никада имала оне онђе европске, високе културне и хуманистичке црте због које остаје наш покрет шездесетих година као неко еденско доба наше књижевности. Нападамо онај народ, који је и у најпотоње вријеме доказао да у њему нијесу замрле старе врлине. Јер свакоме оном који само мрвичак позна модерну Италију — још, колико је наших људи познају? — мора да пада у очи дивно буђење активности, талијанског народа у свим гранама цивилизације, тако да би се могло можда пророковати Италији да ће она постепено замијенити Француску у вођству латинског свијета — тако сроднога нашем! Па за то што је Ита-

лија пошла да осваја једну турску провинцију у Африци, делло најгорих свирепости, центар трговине робљем и да тамо усади славни крст Савског Дома и тим знатно ускори будућу ликвидацију и нашег сопственог питања, за то ми суздронимо над — недужним Арапима и над праведним Турцима! Али варам се. Не за то. Него јер наше природе — у којима хришћанска игра најскромнију улогу — не могу да одоле самртном ветру, који дува „von der schönen blauen Donau“ и јер ми, синови сунчане латинске културе, синови либералних отаца, који су се напајали на чистом извору слободњачких подвига Гарибалдија и Мачинија, на мудрој народној политици једнога Кавура и једнога Ђорбертија, бесвијесно играмо како свирају безимене лакајске камариле без отаџбине, бијело робље које би једну слику Тицијанову или једно Дангово пјевање продали за један посмех „предостављенога“ у чиновничком екстра и ингра Статусу!

Извјештаченом сентиментализму који зна врло добро своје циљеве на обалама Донауканала, неки су се међу нама тако безазлено предали, да више и не виде колико монструозности има у овом писању. Ми који смо гледали кроз пет вјекова нашу дјечу и наше жене предате покољу и похоти овим истим Турцима, помишљаним са овим истим Арапима, ми који смо свједочи истих свирепости на плодним македонским и косовским равницама, имали бисмо одиста децентије писати о народу Себастијана Вениера и Маркантонија Брагадина, Дорије и Коло-не! И још кад промислимо да они предјели у нашој отаџбини који нијесу платили данак крви тураним и семитским крвопиема, да су то — о иронију историје! — управо они које је бранила од некрсти шана талијанскога крилатог лава, коме и сам наш мали Дубровник има назад да благодари своју безбједност и своју пјесму. Па ми сад да ударамо на лава Св. Марка — са колико мало размишљања пишу наши људи! — чију су заставу, назад сто година, наши стари грчки сузама под олтару сахрањивали, једва једвине растајући се са оном части и културе од турскога дивљанства! Обарамо се у оном тренутку, кад лав иде и још једном да засади своје панце у земље опустошене нашим наследним душманином, како стојаху под истим крвопием опустеле наше земље од Варне до равне Славоније и до јуначкога Невесиња! Застаје је овај „арански“ сентиментализам и још више сажалења приједан него ли одвратности, јер је незнање у нашим људима јаче од пакости!

Па назад је ли мудро овако писање? Је ли мудро нападати талијански народ који је изненадио Европу смјелости своје дипломатије и приправношћу своје моћне војске? Је ли мудро вријеђати народ, који нам је најближи и најјачи штиг против поплаве германизма и свакојаким туранимског похота? Кад се Европа упути коначном и можда не далеком разрачунавању садашњег мутног и болеснивог свог стања, не мисли ли наши политичари и публицисти да би смо ми могли требати наше прекоморске сусједе са којима, говорећи још у XVII. вијеку један велики владалац, више нас везује љубав, него ли нас раздваја море? Па наши људи требало би да виде како нас са сјевера постојано гурају у непријатељство са оном земљом у којој је наш велики Томасео слободно и хармонично развијао двије културе и имао двије визије једнако миле нашем културном ја! Не виде ли колико је тај исти народ талијански показао баш ових дана дубока разумјевања за наш умјетнички покрет и за европске ликове наших јунака и страдалаца за исти онај принцип за који је Италија толико деценија тријела и крвавила? И назад, не виде ли да, понављајући са стране пријатеља младотурских берзијанаца, ми синови бола, синови слободњачких покуда, ми кроз наш језик и нашу пјесму, Талијани међу непријатељима Славенства, оним те би се сутра везали и са Турцима и са Арапима и са свим хадским силама да нас опет вешају и набадају на коце — и можда ужасније од оних, којим бијаху посуте наше балканске земље!

Не. Ми, у сопственом интересу и из поштовања према нашој прошлости и из љубави к нашој будућности, не можемо

и не смијемо друкчије радити него прати-ти са симпатиом овај пачовини крсташки поход талијанске цивилизације, којој то-лико дугује наша душа, паша цивилиза-ција. Још смо на вријеме да поправимо своје несмотрене ријечи. И не дајемо да наше брзо перо безвјешесно служи дрхта-вом животињању крваве и кобне чалме и неисповједивим, прљавим рачунима на-горих душмана наших народних аспи-рација.

Д-р Лујо кнез Војновић.

Политички гласови

Талијанско-турски мир

Из Париза дошла је у Лондон ова вијест:

Овдје се држи, да има изгледа за мир између Турске и Италије. Мужевима, ко-ји то проричу, може се вјеровати, јер о-ни имају толико утицаја на јавне свјетске послове, да могу за мир много учинити. Посланици младотурске странке желе из добро познатих разлога да се рат наста-ви. Зато Турској се неће службено свје-товати, да се с Италијом споразумије, него ће јој тај савјет за четрнајест дана доћи с једне стране, а то ће бити јамач-но од самога рускога цара — па ће се и уважити. С освојењем анзараске оазе од стране талијанске војске свршена је прва фаза рата, те значи војнички и по-литички успјех. Политички успјеси биће предлези за мир с талијанске стране, које ће Турска моћи прихватити. Темељ то-ме миру биће анексија Триполиса, али ће се султану признати право калифа, а и неки уступци на економском пољу уз исплату одштете као за Босну и Хер-цеговину. Тиме би се задовољила турска влада и одбора за јединство и напредак Турске. Одговориће се и жељи одличних парламентарца у погледу гаранције за интегритет турскога царства, а Италија ће зајамчити, да неће никаквих даљих захтјева стављати. Овдје увјеравају, да ће се ови предлози на одличан начин образложити, пошто се не ради о праз-ним грођама него о околностима које силе на мир.

Ово потврђује и познати енглески лист „Daily Mail“, који јавља из Париза, да ће до скоро доћи до мира између Турске и Италије.

Револуција у Кини

— Шта хоће кинески револуционари —

Ј. Чанг, десна рука Г. Сун Јат Чена, вођа кинеске републиканске партије, упу-тио је париском „Матену“ једно писмо о устанку у Кини, из кога се види, шта се хоће садашњим устанком у Кини. По-што писмо долази од најпозваније лич-ности у цијелом покрету, вриједно је са општити га. Писмо гласи:

„Господине главни редакторе!

Револуционарни покрет, коме је Кина у овом моменту попримате, у Европи је, у опште узевши, представљен у врло слабој свјетлости. Праве наміере кинеских револуционара нијесу добро схва-ћене или су хотимично напонако схваћене.

У моме својству замјеника вође кинеске републиканске партије, сматрам за корисно, да још један пут прецизирам

идеје, које су нам водиле у нашем дјелу народног препорођаја.

Ми имамо за принцип:

1. Ослобођење Кине,
2. Успостављење републиканског ре-жима,
3. Социјалне реформе.

Има већ скоро триста година да су, користећи се немирима, Манџурци — који су за нас странци — утврдили сво-је господарство над Кином. Њихова вла-давина, у основи корумпирана, била је од увијек тиранска. Она нас исцрпила даж-бинама и није никад ништа учинила у нашу корист. Она је завела режим при-видности за Манџурце, а нас је руини-рала.

Да би ишли за модерном цивилизаци-јом, нама је потребно да изведемо поли-тичке и социјалне реформе, а манџур-ска владавина нам је свагда у томе ста-тача на путу.

Благодарећи додиру са Европљанима, наша се национална свијест пробудила. Ми дакле за прву тачку нашег програма узимамо надносни принцип.

Манџурци, који су у веома сведеном броју, имају само да се претоне у нас. С њима се поступа као и са нашим под-једнако. Ми само од њих тражимо, да усвоје нови режим, који ће Револуција завести.

Друга тачка нашег програма је вла-давина народа народом. До ових дана у Кини је било неких тридесетину револу-ција, а политички режим није био изми-јењен. И ми непрестано патимо од истог зла, од кога смо и патили.

Да би поправили заблуде прошлости, ми се нећемо више задовољити, да се само бунимо. Ми бирамо дакле један ре-жим, да који вјерујемо, да ће боље при-стајати разуму, правди, менталитету и тем-пераменту кинеског народа, режим репу-бликански.

Како су све кинеске покрајине навикле на аутономију, ми намјеравамо да заве-демо федеративну републику.

Под новим режимом земља ће се више цијенити. Настаће развиће у индустрији и трговини. Да би предухитрили друштвене борбе, од којих пате све цивилизоване земље, ми намјеравамо да сувишак у вла-ститству дамо држави, да би створили социјалну сутрашњицу, да се латимо јав-них радова и т. д.

И право је, заиста, да један дио дохо-дака, који проиходи од политичког и економског развића земље, припадаће општ-народу.

Ово, доведе спада у подручје унутраш-ње политике. Односно спољне политике ми је разумијемо да одржавамо апсолутно срдчане везе са свима силама без разли-ке.

Ми ћемо поштовати туђе интересе и обавезе, које је узела на себе манџур-ска влада, која је претходила Револуцији а за интелектуално и материјално разви-ће обратимо се за помоћ цивилизо-ваном свијету.

Чанг“.

Мисли

Мисао је као оштраца мача: или по-сијече другог или онога у кога је по-никла.

Ко руши да зида, тај ништа не ствара.

благодари ми додајући, како она у осталом никога не чека, већ просто шета, јер је тако тихо.

Поћосмо заједно и почесмо разговарати о којекаквим ситуацијама: ја јој понудих и руку.

— Не, хвала вам, — рече она и ману одречно главом.

Није баш тако весело било шетати, јер је у тами нијесам могао видјети. Креснух машицу, да бих видио колико је часова, али јој узгред освјетлих лице, што ми је и би-ла намјера.

— Пола десет. — рекох ја.

Она уздрхта као да јој бјеше хладно. Ја се користих тиме и унутах је:

— Вама је хладно, желите ли да гдје год свратимо и попијемо што год? У Тиволи или у Национал?

— Зар ви не пријатељујете, да ја не мо-гу ни гдје да свратим?

И ја тек тада примјетих, да је у прилици и да јој се низ леђа спушта дугачак прии вео.

Ја се извиних, изговарајући се на галу. Начин на који она прими моје извињавање, увјери ме, да ја имам посла не са обичном ноћном авантурикињом.

— Узмите ме под руку, биће вам топ-лије, — понових ја.

Она то сада и учини. Поћосмо затим не-колико пута напријед и назад, кад ме она замоли да видим колико је часова.

— Десет. — рекох ја. — а гдје ста-нујете?

Ко хоће да је све, обично испадне да је ништа.

Побједа не лежи у оружју, по у ономе ко га држи; зато је победа увијек на страни карактера.

Прије су обичаје стварала друштва, а сад обичаји стварају друштва.

Мисао је сјеме, које одмах клија и ро-ди; зато се по раду њеном одмах и зна јели добра или није.

Ко је у јами не види тако њену дуби-ну као онај који је више ње.

Пружи ми руку док нијесам пао, по-слије ми није потребна.

Свјетлост засјењује, а мрак гута.

Осећај изазива мисао, а мисао ствара увјерење.

Валси.

Српство

Биоград за гимназије. На прољеће подићи ће се у Бигралу нова зграда и за четврту гимназију, која ће бити у близини двора.

Не трпе ништа српско. Српска омла-дина у Земуну приређивала је забаву и хтјела је да позове из Биограда војну музику, да на тој забави судјелује, али су аустријске власти то забраниле, као год што су спријечиле да од сада срп-ски свирачи свирају у Земуну.

И читаонице сумњиве. Полицијска власт извршила је претечајну у српској читаоници у Панчеву. Том приликом су узашњени читаонички статут, запис-ници и неки листови из Србије, којима је одузет пост деби у Австро-Угарској.

Нова црква у Биограду. Идуће го-дине почеће у Биограду да се зида нова црква св. Марка. Она ће бити на углу улице краља Александра недалеко од старе цркве. Она ће бити у византиском стилу и коштаће 300.000 динара.

Нов војни закон у Србији. Пред На-родну Скупштину у Србији изнесен је нов предлог закона о уређењу војске, заједно с мишљењем Државног Савета. Нови законски предлог је опширан, има 521 члан, а треба да замени пет закона, који су сада у Србији у сили. По новом предлогу има три позива. Рок служења у сталном кадру је 2 године. Плате офи-цира и војних чиновника су неколико побољшане. Поред Војне Академије пред-виђа се оснивање школе за резервне офицере, санитетска школа, школа ја-хања и т. д. За пријем у нижу школу Војне Академије тражи се место 6, као до сад, 7 разреда гимназије. Регрутовање офицера из трупе, бар у већем броју укида се, јер офицер може постати само онај, који положи све испите у некој школи Војне Академије, те ће се тако добити једнообразност у спреми офи-царскога кора. Но зато сви наредници, који до краја 1916. имају права да по-лажу испит за чин потпоручника по до-

— На старој Коњској. Ја застадох.

— Хоћете ли ми допустити, да вас от-пратим до етапа?

— Не, ја то не бих желела, — одго-вори она. — Не, не може... Ви живите у Бредваду.

— Одкуда ви то знате? — унутах ја зачуђено.

— Ја вас познајем. — одговори она.

Науза. Пидемо под руку по освјетљенијем узвизама. Она ишае брзо и њен дугачки вео депршао се за њом. Она рече:

— Само похитајмо.

На својим вратима она се обрну мени да ми заблагодари што сам је пратио. Ја от-ворих пред њом врата и она уђе унутра. Ја придржах леђима врата и убох за њом у кућу. Тада ме она узе за руку и ни јед-но од нас не проговорише ни ријечи.

Почесмо се на други сират и стајосмо. Она сама отвори дочекаоницу, уведе ме за руку унутра и затвори врата за нама. Затим ме уведе у неку другу собу, гдје чух ку-цање сага. Одједном се заустави, загрли ме јако и страшно ме пољуби у уста.

— Сједите, — рече она, — ево дивана, а ја ћу сад запалити свијетлу.

Пошто се упали свијела ја љубопитљиво погледах око себе. То бјеше велика раскошно намјештена сала из које воде врата у више побочних соба. Али још никако не могах да ријешим гдје сам дошао и ко је ова женска.

садањем закону, унаприједиће се у тај чин, ако испуне услове по одредбама доса-дашњег програма. Нови војни закон у Србији ступиће на снагу кад га потпише краљ. Све одредбе закона неће, међутим, одмах имати законску обвезу. Плате по новој војној основи биће уређене тек од 1. јануара 1913. године. У току 1912. и 1913. године извршиће се уређење срп-ског војног министарства. Кад то буде извршено, установиће се војни савјет. До времена установљења тога савјета парочитим указом ће се образовати ко-мисија, која ће отправљати послове, који спадају у дужност војног савјета. Обвез-ници сталног кадра, који су регрутовани прије ступања новог војног закона, од-служеће у сталном кадру рок по одред-бама садашњег закона. Садашњи слу-шаоци више и ниже школе завршиће школовање по одредбама садашњег за-кона. За нове питомце од 1912. године важиће нови закони. Школа за резервне офицере и санитетска и ветеринарска школа биће отворене у 1913. години. Приправници за генерални штаб примаће се до 1916. године по садашњем закону.

† Јово Андрић. Овијех дана преминуо је у Требињу честити и ваљан Србин Јово Андрић. Његовом смрћу породица изгуби свога члана и старатеља, а варош добра грађанина. Спровод му је био величан-ствен: на њему су присуствовали већина грађанства објег пола, заједно са певач-ким друштвом „Соко“, које га је отара-тило до вјечне куће. Увиђеној породи-ци нека Бог да утехе, а међу грађан-ством остаје му вјечна спомен.

Први српски соколски слет у Аме-рици. Српска Соколска Жупа у Америци одлучила је да у недељу по Видову дне 17. јуна 1912. приреди први српски со-колски слет у Америци, који ће се одр-жавати у Чикагу.

Српски Соко у Новом Саду. Угарска влада, послје дугог заглавања, наизад је одобрила правила новосадског српског сокола. Без сумње, за Новим Садам по-вешће се сада и остала српска мјеста у Угарској, пошто сада нема више смета-ња оснивању српских сокола.

Словенство

„Јединство“ хрватских праваша. Тек је неколико мјесеци, како су се Фран-ковци и такозвани Милиновци (названи тако по Милу Старчевићу) сјединили у једну јединствену хрватску странку права, а већ је у тој странци дошло до озбиљ-не страначке кризе. Франковци и Мили-новци радили су годинама у једној Фран-ковачкој странци и разишли се тек онда, кад је познати Јозеф Франк скоро пот-пуно изнемогао да води своју странку. Кратко вријеме послје расцепа у Фран-ковачкој странци, стари Јозуа Франк по-вукао се с попримшта јавнога рада, али Франковци и Милиновци и послје тога остали су дуго времена као највећи поли-тички противници. Прије неколико мје-сеци покренута је мисао, да се сви правашки стоне у једну јединствену странку, и да у свима „хрватским земљама“ воде је-динствену правашку политику. До стапа-ња је дошло до великих мука. Јер ма да су праваше разних врста дјелиле

— Како је овдје дивно! Живите ли ви овдје?

— Да, то је моја кућа, — одговори она.

— Тако? Вјероватно живите са родитељима?

— Не, не, ја сам стара жена. Ево по-гледајте! — Она скиде горњу хаљину и вео.

— Видите ли сада? — Понови она, ба-цајући ми се онег у загрљај са неком нес-дољивом страпљу.

Могао јој је бити 22 до 23 године. На десној је руци имала прстен, што је у неко-лико био доказ да је удата. Лијена? — Не, бјеше сва прјетава, а обрва скоро и певаше.

Али она бјеше обузета вредним животом и успице јој бјеху необично црвене.

Хтједох је питати за име, за мужа, ако га има, затим у каквој се кући налазим: али тек што бих отворио уста, она би ми се обавила око врата и заирањавала ми да будем љубопитљив.

— Име ми је Јелена, — рече она. — Хоћете ли што да пијете? То ми неће бити тешко, само да зазовиш. А ви ћете отићи ево тамо, у спинаћу собу.

Убох у показану ми собу. Свјетлост је улазила из сале и ја у полуотвору придржених дивје постеле. Јелена зазвони и нареди да се донесе вина. Ја чух кад ступишћива донесе вино и изађе. Мало затим Јелена уђе са мном у собу и устави се на вратима. Ја поћох к њој, она тихо кресну и паде ми у наручје.

То је било увече.

ПОДЛИСТАК

ГЛАС ЖИВОТА

— Кнут Хамзун —

Писац Х* приповиједаше: Поред приста-ништа и Коенхатену пролази улица Вестер-воад. У њој је мало кућа, свјетлијака још мање, а људи скоро никако и нема. Чак и сада за вријеме љета ријетко ко шета тамо. Једнога ми се вечера деш у њој нешто не-обично.

Прошао сам њоме два пута тамо и овамо, кад примјетих даму, да ми иде на суверет. Никога више не бјеше на улици. Свјетлијке бјеху улажене, али ипак тамо бјеше мрак, да дами не могах распознавати лице. Вјероват-но је нека од ноћних дама, помислих и про-бох поред ње.

На крају булевару ја се окретох и поћох назад. Дама се такође врати, те се онег сре-тосмо. Помислих да некога чека, и хтједох да видим баш кога, те се понова вратим са краја улице.

Сустревши се и по трећи пут, ја скидох капу и позвах јој добро вече!

— Да не чекате кога?

Она се стресе.

— Не... да, чекам некога.

— Ако немате ништа против тога, ја ћу вас заштити докле тај не дође.

— Не, немам ништа против. — и за-

прло велике начелне и личне диференције, све их је спајала у једно коло — борба на Србе. Они се сјединили, приредили у Загребу велике параде, израдили нови програм и повели одлучну борбу на папиру против основаног закона између Угарске и Хрватске и Славоније, а на папиру и у ствари борбу против Срба. Како сада јављају загребачке новине, у јединственој правашкој странци дошло је до страначке кризе. Један дио странке хтио би да подупре бана Томашића, против кога су устале све опозиционе странке у земљи; други дио странке противи се томе, желећи да правашка странка буде не само опозиција против бана Томашића, него да буде још много одлучнија и радикалнија опозиција него ма која друга опозициона странка у Хрватској и Славонии. Изгледи за разлижење хрватских Франковаца исто су тако данас вјероватни као што су, прије неколико мјесеци, били вјероватни гласови за њихово уједињење.

Штрајк железничара бугарских у изгледу. Бугарски железничари одржали ових дана у Софији свој годишњи састанак, након кога је дошла депутација до министра трговине Франге, да му уручи закључке железничара. У тим закључцима су железничари захтевали да се уреди службена прагматика и да им се повећа плата, односно, данх разврсте по разредима, као и остале државне чиновнике. Но министар није хтио ту депутацију ни примити преда се, након чега су они сакупљени железничари пошли демонстративним походом по граду кличући и против министра. Након тога железничари се разишли кућама. Међутим те железничарима одбијено од плате оно вриеме, што су имали допуст за свој састанак. То је узбунило Духове тако, да ће железничари доскора опет одржати у Софији велики састанак, на ком ће по свој прилици бити закључен штрајк, не задовољи ли влада захтеве железничара.

Срби око Плава и Гусиња

— Страдање Срба због немарности власти

Гусиње, 29. новембра

Кривцом турских власти у цијелој Турској завладала је права анархија. Право лежи у снази и ко је јачи, тај чини све и зато га ни глава не заболи и ако су то злочини најгоре врсте.

Било немарношћу, било алкавошћу или неспособношћу власти у цијелој Турској настале су такве прилике, да се тешко могу списати.

Најбољи примјер зато су прилике око Плава и Гусиња. Ни у другим крајевима народу не цвате руже, али око Плава и Гусиња дозлогрдно је.

Турске власти раздјелиле су Арнаутима оружје и они су се осилили, обезумили и крволочно разметнули, да под њима све ништи, а нарочито јадни Срби, који су у цијелој царевини изван закона стављени, те их робе, муче и прште, не водећи ни мало рачуна, да злијерства њихова прелазе сваку мјеру стрпљења.

Само за пошљедњи месец око Плава и Гусиња страдало је толико Срба и животиња и иманима као да се налазе у ратном походу.

Када сам се пробудио, већ је почео свјетати. Дневна свјетлост пробијала је кроз завјесе. Јелена се такође пробуди, осмјехну се и шапну ми неколико ријечи. Руке су јој биле необично бијеле, а груди развијене. Ја јој шапнух неколико ријечи, а она ми затвори руком уста са неизмјерном нежњом. Почео се све више расвјетати.

Послије два часа ја устадох. Јелена устале такође и поче се занимати својом тоалетом. Тада ми се десип да преживим нешто невјероватно, што ми и данас дања изгледа као рђав, невјероватан сип. Стајаш поред умивалника, када Јелена оде за нешто у сусједну собу; онага тренутка када она отвори врата ја се осврнух за њом. Отуда уђе хладан ваздух, јер прозори бјеху отворени. Насред собе угуледах дугачак сто, на којем лежаше мртваци. Он лежаше у сандуку обучен сав у бјјело, свалих његову сједу браду, аначи био је човек. Кроз бијели покривач видјела су му се мнмала кољена, која су личила на двије стиснуте песнице у бјјесилу. Лице му је било жуто и на њему се окачио параз, који је увињао ужае. И ја сам све то видјо при потпуној дневној свјетлости. Обрнух главу од тога страшног изгледа и не проговорих ни ријечи. Када се Јелена врати ја бјях већ одијен и спремах се да идем. Једва изадох снаге да одговорим на њен загрлај. Она набацаш нешто преко рамена и најави жељу, да ме прати до вазлаза и ја подох заједно са њом, нехрестано ћутећи. На вазлазу она се припи уза зад, да је ко не види и прошапуга:

Власти се праве према свему томе не-вјеште, оглушују се о жалбе и неће пот-лачењима да прискоче у помоћ као да се све то њих ништа не тиче и као да им није дужност да узму у заштиту пот-лачено становништво, које сада више пати и страда него што је патило и стра-дало за вријеме најљуће тираније.

Како призивање власти у помоћ није ни од какве хасне, то је становништво изгубило сваку вољу на живот, а силни-цима то даје све више агије, да буду крволочнији и обеснији.

Чада стрпљења се препуна!..

Шта је све прије било, изнијели смо. Ево сад шта се догодило:

Сјугу Арсе Лаковића из Војна Села, кад је био с коњем у шуми по дрва, на-падну оружани Арнаути више села код Заврша, те му коња одузму, а њега сраш-но третуку. Сјутра дан чувени силник Шербег Аџија скупип већи број Арнаута и начадне на Рид војноселског катуна, те одведу 240 оваца Петру Милошевићу и Милану Вукашиновићу, пошто су им прије тога на мртво име избили чобане. И ове су ствари пријављене суду, али која корист. Страх је у народу све већа, помоћи ни од куда, а стање све прње и гође.

Дивно сладогурско гесло: слобода, братство, једнакост!

И сад Србин пека живи!

Краљодворски и зеленохорски рукопис

— Ревизија и нова испитивања рукописа —

Праг, 26 новембра

Питање о аутентичности краљодворског и зеленохорског рукописа опет је на днев-ном меду.

Историја спора око краљодворскога и зеленохорскога рукописа, која је у своје вријеме узбунила у Чешкој све духове и проу-роковала доста полемика, у задње вријеме као да је престала интересовати чешке научне кругове и шири чешку јав-ност. Спор до душе није био дефини-тивис риешен, т. ј. сумња у исправност рукописа није у свим смеровима доказана, али се изред свега тога морална пobjеда пријзлаа противницима рукописа, јер су њихови докази имали већу стручну ври-једност. И од тога времена мировало је ово питање.

Истом пред годину дана изазвао је нешто дискусије чланак дра. Тоболке, у „Народним Листима“.

Умро је најмне идеални учењак чешки и један од најбољих познавалаца старе чешке литературе, управитељ гимназије Ант. Трухларж. Он је био некад велики бранитељ рукописа, који је након првих полемика и неуспјеха заштитио, али није никада изгубио вјеру у побједу својих тврдња. Иза његове смрти објелоданио је др. Тоболка чланак, како је Трухларж мислио дефинитивно ријешити рукописно питање у Чешкој. Кад се на име др. Тоболка спремао у Париз, затражио је Трухларж од њега, да се тамо побрине за ново хемичко испитање рукописа, ко-је би на темељу модерних нарочитих те-ковина могло бар с ове стране доказати оправданост тврдње рукописних приста-

— До виђења!

— До сјутра? — упитах ја и уиријех испитујући поглед на њу.

— Не, сјутра не може...

— Зашто?

— Сјутра, драги мој, морам ићи на са-храну једног робака. Но, сада знаш!

— А прекосјутра?

— Да, добро, прекосјутра. Доћи овдје, ја ћу те чекати на вратима, е Богом!

Ја одох...

Ко је она? Ко је покојник? Како је стегао песницу и какав је ужаеип, пропичан осмјех играо на његовим усницама! Преко-сјутра ће ме опет чекати. — Дали да идем?

Подох одмах у «Хотел Берлип», гдје за-тражих књигу адреса. Потражих бројеве кућа у Старој Роцкевој и — падох њено име. Посједох још мало, те причеках јутарње по-вине, бацих се на њих и почеох прегледати посмртне огласе. Дивно, падох и њеп огласе. Стајаше на првом мјесту, онгазиано крупним словима: «Мој муж преминуо је данас у сво-јој 53. години...»

Дуго сам сједио и мислио о томе. Човек има жену, која је тридесет година млађа од њега, он дуго болује и једног дана умире. Млада удовица дише нуним грудима.

ша, дакле тачност рукописа. То је било прво писмо Трухларжово.

Из другог се његовог писма даде про-судити, да је учењак нашао за ову ствар и мецену, који би имао платити велике трошкове оваквога испитивања. Но при-је него је могло доћи до оне нове акци-је, умро је мецена, а ствар је поради своје финансијалне стране била пропала. У рукописној борби завладао је опет мир.

Истом недавно јавило се у чешким новинама, да је непознати један чешки родољуб расписао велику награду за нај-бољу одбрану рукописа. Но и овај је по-злив остао без одзива. Једини, која је ре-агирао на овај глас, био је мајор Жун-ковић, аутор књиге о прастановницима Европе, који је написао спис у одбрану рукописа. У предговору је изричито на-гласио, да се овим списом не натјече за расписану награду, већ му је само намје-ра, да изазове дискусије и да допринесе нешто коначноме ријешењу спора. Та-ко је ово питање опет дошло на дневни ред, те се њиме позвани кругови опет живо баве. Сада јавља „Ческе Слово“, да се озбиљно ради о коначном ријеше-њу рукописног спора у свим његовим спорним странама. Информације „Ческо-га Слова“ гласе онамо, да су рукописи по жељи пок. Трухларжа подвргнути новом хемичком истраживаљу у Паризу и Турину, које је, вели, за присташе рукописа врло повољно успјело. Ресул-тати нијесу још утврђени, али се на њих очекује са великим интересом.

Грозна породична трагедија

— Убио брата и жену, па себе —

Билећа, 25. новембра

Јуче се у селу Оуићима одиграла гроз-на породична трагедија, којој су биле жртва три људска живота. Браћа Ђоле и Васо Милошевић били су у Америци око 5 година, гдје су зарадили подоста нова-ца и љетос су се оба вратила из Америке кући у Оуиће. Ту се брат Ђоле оже-нио доста лијепом сеоском дјевојком при-је један мјесец дана и живио, колико се знало, у слози и љубави и са својом мла-дом женом и братом.

Јуче је Ђоле отишао на Меку Груду, да купи вина и ракије, јер су му сјутра дан имали доћи родитељи женини и по-ходе. Када се вратио иза подне кући, на-шао је своју жену гдје реди вуну и уни-тао је за брата Васу. Жена му је рекла, да је отишао још јутрос у сусједство послом. Он је пошаље, те га она дозо-ве кући.

Како се међу њима развила свађа, ради чега и како је дошло до страшног и кр-вавог призора то нико не зна.

У вече је најегла једна жена испред њихове куће и, видећи хаљине испред куће, а киша је падала, почне звати у кућу да унесу хаљине, али се из куће није нико јављао. На то она уљеже у кућу и повири у собу, кад има шта видјети. Ђоле, жена му и брат Васо леже све троје мртво у соби, а соба плива у крви. Она брже за-помаже сељане, те се окупи сва родбина и сусједи, не би ли које повратили у жи-вот, али је све троје било већ мртво. Васо је био погођен куршумом из револ-вера у руку и у уста, те му је сна љу-бања разнесена и мозак просут; млада жена била је израњена једном у срце, од чега је одмах умрла, а Ђоле је нађен по-гођен у чело и код њега је био крвав нож и револвер. Жени је још био одре-зан нос. Према томе Ђоле је одрезао нос, изранио је по рукама, бранећи се, а онда јој задао смрт ударцем у срце. Брата је убио из револвера, а онда најпошље и сам себе.

Шта га је навело на злочин, позитивно се не зна, али кад се узме, да је од ста-рине обичај у Херцеговини казнити же-ну за прељубу резањем носа, онда се може мислити, да је Ђола на овокрваво дјело натерала љубомора и мисао, да му је жена невјерна, али, како сусједи кажу његова је жена била у томе невина. Зашто је убио брата, или из сумње или што је бранио снаху, такође се не зна.

Овај догађај изазвао је у свему котару саучешће према староме оцу Ђолову, који је ето за један моменат остао без два своја сина и снахе, која му је, како сам он вели, била добра и послушна.

Успјех прве грађанске музике

Бар, 29. новембра

У недјељу, 27. новембра, наш млади музички хор, који се састоји из 28 осо-ба, а који је започео своје обуке тек прије 3 мјесеца, изашао је на јавност са свим маршевима и народном химном. Грађанство, чувши изненада милогласне звуке музике, окупило се у великом бро-ју, те је остало очарано, кад је музика улазећи и марширајући у варош онако складно и прецизно одсвирала лијепо марш: „Весела је Србадија“. Милина је било видјети окупљену масу народа како

је великим ентузијазмом слушала своју младу музику, која наступа пред јавност први пут; у народу се лако примјетило како је неописано задовољан и весео, једнако као и мајка кад јој њезино мило чедо проиходи.

Потпуна музика је пред општинском зградом одсвирала два марша и народ-ну химну, док је одломак исте забављао грађанство лијеним свирањем до тамне ноћи.

Што је друштво показало овако брзи успјех, има се захвалити врлој нашој ом-ладини, која на челу свог учитеља-капелника госп. В. Черња неуморно ра-ди. Свима овима као и осталом привре-меном управном одбору тако наисрлач-није честитамо на том лијеном успјеху, желећи му сретан напредак, а нама гра-ђанска дужност мора бити, да друштво материјално помажемо, јер је издржава-ње оваке установе скопчано с огромним трошковима. Сваки грађанин и у опше сваки пријатељ ове установе, требао би, да је према својој могућности стално пот-помаже и да се упише за члана.

Надамо се, да ће бити доскора уређе-на дефинитивна управа, која ће знати покренути сходно, да се чим више нас упише за потпомагаче друштва чиме је-дино може исто опстати.

Добро би било, кад би се ми сви за-узели за ово друштво и пригодом сва-ких свечаности а иначе као н.пр. код крсних имена, слава, женидбе, мјесто вијенца за одар, да сакупљало прилог, подјећајући се на нар. пословицу:

Зрно по зрно погача,
Камен до камена палача.

Живило друштво и његови установи-тељи!

Народна привреда

Извоз и увоз стоке Босне и Херце-говине. Пошто је године 1910. било ви-ше сточне хране, то је и извоз стоке, а особито говеда, поскочио. Но овоме наглом порасту није повод само то, него разлог је такођер и изванредна несташ-ница меса, која је особито завладала у Аустрији 1910. г. Жива потреба с те стране, а и високе цијене, пошто се из-ван границе Босне и Херцеговине стока добро плаћала, створиле су такве тржње прилике, које су већ у властитом инте-ресу морали искористити босански при-вредници. Ово је водило управо до фор-сирања извоза и није могло остати без утицаја на животне потребе у самој земљи гдје је ушљед тога такођер настала не-сташница меса, којој се морало на пут стати увозом. Тако се догодило, да се увоз стоке за клање, који је године 1909. ради појачања чета био изнимно порас-тао, није могао повратити на пређашње нормалне прилике, него се одржао и го-дине 1910. на истој висини. — Извоз коња био је приличан, али напротив, ма-ња је била продаја оваца и коза него прије.

Извоз свиња је још ради свињске куге спрјечен у потпуном развоју.

Год. 1910. извезено је 12578, а увече-но 6798 коња; извезено 89, а увезено 37 магараци; извезено 46 мула; извезено 2851, а увезено 1703 бакова; извезено 69.988, а увезено 10.149 волова; извезено 35.438, а увезено 4207 крава; извезено 12.916, а увезено 3425 гелади; извезено 179, а увезено 49 бивола; извезено 68893, а увезено 2014 оваца; извезено 46.868, а увезено 1086, коза и извезено 10839, а увезено 768 свиња. Код свиња су само рачунате живе свиње. Закланих се извезло 1906. године 33.377; 1907. године 17.300; 1908 године 18.220; 1909 године 44.611, а 1910. године 37.713 комада. Увоз и онако непознат — протезао се дакле, по мнозини поглавито на говеда, коње и овце; знатни извоз спада на го-веда, овце, козе, коње и свиње. Од стоке је увезено 99.02%, а извезено 55.36%, у Хрватску-Славонију, а остало скоро све у Далмацију, изкоје се само 1% стоке извезао.

Вриједност извезене стоке износила је 28.232.811 круна или 19.44% од цело-купне своте извозне трговине.

Рекорд у воћарству. Један калифор-ниски воћар, именом Тегп, објавио је у америчким листовима једну занимљиву фотографију, која представља једну че-тиригодишњу дјевочицу, која у једној тикви седи на столици. Та слика јасно показује какав је огроман дуљек тај во-ћар ове године одгајио. Међу читавом низом бундева са просјећном тежином од 100 кила, највећа бундева, коју је Тегин ове године одгајио, била је тешка 115 кила. Та циновска тиква имала је у висини 114 сантиметара, а највећи по-пречни обим од 230 сантиметара. Сма-тра се, да ја ово највећа тиква на сви-јету у овој години, дакле тако рећи „тиква над тиквама“.

Да кртола не труне. Да нам кртола у подруму смјештена не труне, треба да

је сасвијем чиста, без земље и клица, а осим тога да је и посве сува. У подруму, који такођер треба да је сух, најбоље се кртола оставља, ако је метнимо на легне, које су намјештене на 30 сантиметара више земље, да може испод њих ваздух струјити. На летвама не треба је више од 60 сантиметара наслагати. Кад је вријеме лијено, треба подрум провјетравати, кртоле прегледати и сваку кварену бацити. Тако ће се најбоље одржати и неће трунити.

Кратке вијести

Кинеска револуција. Царска влада је поново ступила у преговоре с револуционарима, ради чега је у Вучанг послала једног свог делегата. Страни посланици у Пекингу држе, да би могло лако доћи до споразума. Царске чете су поново заузеле град Тотангчу и растјерале револуционаре. Примирје између револуционарних и царских чета продужено је још за 15 дана.

Критско питање. Како постоји бојазан, да ће Крићани извршити намјеру своју и изаслати своје посланике у грчку скупштину, то су пред Канејом намјештени енглески и француски крсташа, који врше преглед над бродовима. Паробродским друштвима сви страни консули издали су наредбу, да не примају ни једног критског посланика ради превоза у Грчку. На Криту је силно узбуђење.

Оставка турских министара. „Сабах“ јавља, да су неки министри изјавили да ће одступити. Ова вијест није још потврђена.

Неповјерење мађарској влади. Савез државних чиновника у Мађарској држао је скупштину, на којој су протестовали противу владиних мјера за повишење прихода. На скупштини је било преко 2000 особа, а заступан је био и савез учитеља. Говорио је и гроф Бањани. Влади је изражено неповјерење.

Аустро-угарски зајам у Паризу. „Berliner Tagblatt“ јавља из Париза: На берзи се тврди, да ће Аустро-Угарска пристати на француско-њемачки уговор ради Марока, ако јој пође за руком склопити на париској берзи зајам од неколико стотина милиона. Ових дана ће у ту сврху отпутовати у Париз француски посланик у Бечу. Зајам би имао служити за војничке сврхе.

Персија и Русија. Персиска је влада одговорила дјелимично руским захтјевима, а изгледа, да ће поустити сасвијем и прихватити све услове, које је Русија поставила у свом задњем ултиматуму. У Цариграду се тврди, да је Турска савјетовала Персију, да попусти и да се покори руском ултиматуму, јер би се иначе изазвале компликације, које би могле имати по Персију кобних последица. И њемачки посланик је угицао на персиске мјеродавне кругове у том смислу.

Дневник

Н. Скупштина. Сједница је држана у четвртак прије подне, на којој су изабрани разни одбори за поједине законске предлоге, као и скупштинска анкета, која ће имати да провјери изборе посланика, чији мандати нијесу оснажени. Сјутра ће бити сједница, на којој ће се рјешавати предлог закона о зајму.

Нов епископ. Карловачки Свети Синод изабрао је за епископа будимског архимандрита ковиљског Георгија Видицког. Овај се избор има још да потврди. Прије тога био је епископ будимски садањи патријарх Лукијан Богдановић. За епископа карловачког, помоћника патријархова, викара изабран је архимандрит Иларијан Зеремски, професор карловачке богословије.

Лијеп примјер. Г. Љубомир Ђиновски, чиновник филијале Црногорске Банке у Подгорици, приликом крштења свога сина уписао је своју супругу Василику за члана добротвора Првог Подгоричког Пјевачког Друштва „Бранко“, које стоји под високом заштитом Његовог Височанства Књажевића Михаила. И други би се требали на ово да угледају.

Изгубљено. Од „хотел Цетиња“ до свијетлога двора Краљевића Нашљедника изгубљена је једна златна копча са зеленим драгим каменом, у уторак 29. нов. у вече. Куповна вриједност није превелика, али је, као успомена, веома драгоцен стварчица, те се онај који је ту копчу нашао, лијепо моли да је донесе у наше Уредништво, гдје ће добити и пристојну награду.

Колера. Нових случајева обољења од колере у нашој земљи нигдје више нема, али зато смо обавијештени да се колера појавила међу војницима турским у пограничном мјесту Тузи. Да се од саобраћаја са овим мјестом треба клонити, излишно је да помињемо.

Вријеме. Облачно и мутновријеме још једнако траје, те се данас и киша просула, па је и нешто више застудило.

Разне вијести

Нови аероплан. Земљак Русијанов, Словенац Перегрин, који као механичар живи у Њујорку, пронашао је и конструисао нови тип аероплана, са којим мисли да покуша да прелети Атлански Океан. Амерички „Њујорк Хералд“ веома хвали ову Перегринову конструкцију, па је у неколико кратких потеза и описује. Сав костур аероплана од оцеола је, материје веома лаке и издржљиве; дрвета има мало и оно је употребљено само онде, гдје се без њега апсолутно није могло бити. Крила аероплана су од свиле. Цио аероплан широк је 32 стопе, а дуг 60 стопа, и запрема простор од 360 кв. мет. Пропелера има четири и сваки је 12 стопа дуг. Међу предњим и задњим пропелером налази се кабина, која је са свих страна затворена, али има прозоре, који омогућавају поглед на све стране. Предњи дио ове кабине сав је из целулоида и направљен је тако, да пилот може да види на све стране, а није изложен ударцима вјетра. По задњи ове кабине налази се простор за два мотора од по 50 кон. снага. Пропелери су тако конструисани, да сва четири у исто доба могу да раде. Од велике су важности на аероплану и крила за балансирање, који аероплан држе у равнотежи. Практични Американци одмах су увидјели велику вриједност Перегриновог проналаска, па су основали акционарско друштво са капиталом од пет милиона круна. Ово ће друштво узети у израду аероплана типа Перегриновог. Кроз најкраће вријеме летјеће Перегрин на своме аероплану за опкладу од 200 000 долара (један милион круна) Ово летење очекује се у Америци са највећом занетошћу.

Против оскудице меса. У Паризу покушавају, да на оригиналан начин сузбију оскудицу у месо, која и тамо влада. Већ прије двије године је један продавац дивљачи на Монтмартру био дошао на идеју, да изнесе на трг месо од камиле. Али он није наишао код Паризлија на симпатије према своме подухвату. Сада један трговац на париском централном тргу нуди Парижанима месо од газеле и тражи за кг. 1.20 до 1.60 франка, што се смагра за врло јевтино, упоређујући са тамошњим цијенама другог меса. Лиферант овога трговца је један месар из Туниса. У овоме тај месар не

крије, да њега снабдијевају урођенички крадљивци дивљачи из Туниса, који на очи надлежних власти тамане те лијепе животиње. Париски листови мисле, да се о овоме начину сузбијања скупоће меса даде бар говорити, с претпоставком, да газелино месо може да задовољи размажени укус Парижана.

Празновјерје у позоришту. Познато је, да је позоришно особље, од првог умјетника до задњег статисте, врло празновјерно. Најновији доказ за то јесу задњи догађаји у њујоршком Бродвеј позорингу. Тамо се давала ових дана оперета „Удовац“. Једне вечери скоро је представила била отказана и то ради формалне битке међу хористама оперетне друштине, које су се потукле ради једне позоришне тоалете. Морала је чак и полиција посредовати и тако се сазнало, да су се хористе за то бориле за ону гардеробу, јер су већ три њихове другарице, које су се у њој облачиле, постале сретне, а једна се од њих чак удала за неког милионара из Неваде. Импресарио морао је напokon затворити ту гардеробу, да избјегне даље неугодности, пошто су и прве женске силе његове друштине хтјеле да се у њој облаче.

Књижевност

Опсада Никшића. Бекица Шобајић из Никшића обављује: „К слављу српске, на Примору обновљене краљевине, спремио сам за штампу мој драмски спис у 5 чинова с претигром „Опсада Никшића“. Драма је сијевана народним десеторцем, а оличава херојско држање наше браће муслимана, црногорском војском опсађених педесет дана 1877. године, у Никшићу. Дело ће изијети осам штампаних табака, а цијена му је перпера 1.50. Књијарска цијена ће бити перп. 2. На крају књиге уврстиће се имена свих претплатника, који ми се са претплатом јаве до марта 1912. године. Претплату треба слати намене у Никшићу или никшићској штедионици. Молим све српске и словенске листове, да овај оглас донесу, а пријатеље, да скупљањем претплате омогуће издавање мога дјела“.

Занимљивости

— Њемачки продуценти и бојадисари свиле закључили су повисити цијену бојадисане свиле за 2% због тога, што су поскупиле цијене бива.

У дане пошљедне седмице пао је у горњој Италији под стјенај петнаест фирми раних пословних грана.

— Из Маддебурга јављају, да ове године произведена шећера у Њемачкој износи 26 400 000 центара, а прошле године је износила 52 милиона центара.

ОГЛАС

Сви ниже изложени Закони, Стеногр Биљешке Црногорске Народне Скупштине за Краљевину Црну Гору и Албуми, Јубиларна издања са назначеним цијенама могу се добити на Цетињу у књијарама: Мартиновића и Иваншевића и А. Рајнајна; у Подгорици у књијарама: Коста К. Сташића и Рундо и Загора; у Никшићу у књијарама: Симата Гарчевића и Ш. Лаковића; у Колашину: у књијари: Кујачића и Тошковића.

	Перп
1. Устав за Кр. Црну Гору	1—
2. Закон наредбе, упуства и др. за осн. школе	2—
3. Закон о нар. школама	—50
4. Закон о судском поступку у грађанским парницама	1—
5. Закон о штампи	—50
6. Кривични Закон	2—
7. Закон о изборима народних посланика	—30
8. Закон о уређењу Држ. Савјета	—30
9. Закон о пословном реду у Држ. Савјету	—30
10. Закон о Министарској одговорности	—30
11. Закон о Експропријацији	—30

12. Закон о уређењу привредног перп. Савјета	—20
13. Закон о привременом пословном реду у Народној Скупштини	—40
14. Закон о јавнијем зборовима и удружењима	—20
15. Закон о држ. буџету	—30
16. Закон о пароксијском свештенству	—50
17. Закон о јавним правозаступницима	—50
18. Трговачки Законик	—80
19. Закон о порезу на алкохолна пића и таксирању судских пресуда	—20
20. Закон о поступку судском у кривичним дјелима	1:50
21. Закон о подјели, насељењу и уживању Бривске Горе	—30
22. Закон о измјенама и допунама у закону о изборима народних посланика	—30
23. Закон о административној подјели Црне Горе	—30
24. Закон о Устројству судова у Кр. Црној Гори	—30
25. Закон о измјенама у Кривичном Законнику	—20
26. Закон о измјенама и допунама у закону о порезу на принос од капитала и рада од 15. нов. 1905. год.	—30
27. Закон о Лову	—30
28. Закон о држав. новцу	—30
29. Закон о повластицама	—50
30. Закон о рудама	—80
31. Закон о измјенама и допунама о јавним правозаступницима	—40

Стеногр. Биљешке Цр. Нар. Скупштине:

Свеска за годину 1906.	перп. 4—
„ „ „ 1907.	„ 4—
„ „ „ 1908.	„ 2—
„ „ „ 1909.	„ 2—
„ „ „ 1910.	„ 4—
„ „ „ 1911. (вап-редан сазив)	„ 0:50

Албуми

— Јубиларна издања —	
Албум слике из Црне Горе од перп. 1910 године	3—
Албум Владајуће Куће Петровић-Његош од 1910 год.	4—
Албум Владајуће Куће Петровић-Његош у луксузном издању	50—
Цетиње, 1911.	

Управа Држ. Штампарије

Двије модерно меблиране собе са електричним освјетљењем, дају се под офит, обратити се на

Р. 17. бр. 38. 33 Књијару А. Рајнајна.

† ИЛИЈА ИВОВ ЖИВАНОВИЋ

члан Бољевићске Земљорадничке Задруге, пресели се у вјечност 2. новембра ове године, после кратког али тешког боловања, у 44 години свога живота. У њему је Бољевићска Земљорадничка Задруга изгубила из своје средине једнога доброга и вриједног члана.

Пок. Илија родио се 1864. године. Како године свога дјетињства тако и доцније провео је часно и поштено, као што доликује уредном и угледном младићу и човеку. Покојник је био дружељубив, добре воље и чврста карактера, те је тим и својим гостопримством и уредним животом потпуно заслужио онолико учешће у жалости од стране не само његове својте и другова него и мноштва осталога свијета, који на глас тако ране и ненадне смрти његове похита, да га оплаче и испрати до вјечне куће, као свога рођеног брата.

Нека је нашем непрежаљеном другу лака црна земља, коју је жарко љубио, а његовој ожаловљеној породици Свемогући нека удели снаге и крјевости, да лакше поднесе тај тешки губитак.

Бољевићи, 7. новембра 1911.

Управа
Бољевићске Земљорад. Задруге
Р. 163, бр. 40, 11

ЦЕНТРАЛА:
ТРЕБИЊЕ (Херцеговина)

ТРАВУНИЈА

ФИЛИЈАЛА:
ГРУЖ (Далмација)

трговачко, индустријско, отпремачко, комисионо и агентурно дионичарско друштво.

Велико складиште сваковрсног пиланог дрва: дасака, мурала, јеловог, пињевог, храстовог, буковог, сировог и куханог. Паркета букова и храстова.

Греда тесаних сваке димензије. Горивог дрва и енглешког каменог угљена.

П.п. Бр. 39.

Све уз врло умјерене дневне цијене.